

See discussions, stats, and author profiles for this publication at: <https://www.researchgate.net/publication/329966740>

Aile Değerlendirmelerinde Bir Alt Sistem Olarak Evcil Hayvan: Genel Bir Çerçeve

Article · January 2018

DOI: 10.7827/TurkishStudies.14501

CITATIONS

0

READS

296

1 author:

Emel Yeşilkayalı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi

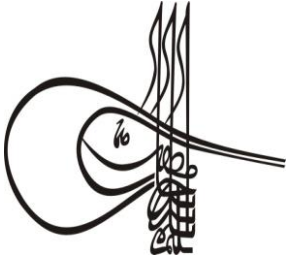
22 PUBLICATIONS 29 CITATIONS

SEE PROFILE

Some of the authors of this publication are also working on these related projects:

BİR ORTAOKUL ÖZELİNDE OKUL SOSYAL HİZMETİ İHTİYACININ BELİRLENMESİ [View project](#)

Turkish Studies

Social Sciences

Volume 13/26, Fall 2018, p. 1203-1219

DOI: 10.7827/TurkishStudies.14501

ISSN: 1308-2140

Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ Received/Geliş: Kasım 2018

✓ Accepted/Kabul: Aralık 2018

✍ Referees/Hakemler: Prof. Dr. Kamil ALPTEKİN - Prof. Dr. Hazim Tamer DODURKA - Doç. Dr. Reyhan SAYDAM -
Dr. Öğr. Üyesi Taner ARTAN

This article was checked by iThenticate.

AİLE DEĞERLENDİRMELERİNDE BİR ALT SİSTEM OLARAK EVCİL HAYVAN: GENEL BİR ÇERÇEVE

Emel YEŞİLKAYALI* - Aslı OFLUOĞLU**

ÖZET

Sosyal çalışma müdahalelerinde etkili ve başarılı olunabilmesi için değerlendirme merkezi bir bileşendir. Aile ise, mikro düzeydeki müdahalelerin odağında bulunmaktadır. Sosyal çalışma pratiğinde aile, üyelerin birbirileriyle sürekli etkileşim halinde olduğu dinamik bir sistem olarak görülmektedir. Bu bağlamda bir bütünü oluşturan üyelerin ve alt sistemlerin birbirleri ile etkileşiminde yaşanan aksaklıklar, bütünü ve dolayısı ile diğer tüm üye ve alt sistemleri etkilemektedir. Aile sistemindeki sorunun çözümü için değişim sağlayabilmek ancak bu alt sistemleri ve birbirleri ile etkileşimlerini anlamak ile mümkün olabilmektedir. Planlı değişim sürecinin ön değerlendirme aşaması ile başlayan bu kavrayış çabasının başarıya ulaşabilmesi için, çok boyutlu bir çerçeve içinde bilgi toplayıp, analiz ve sentez yapmak gerekmektedir. Bu süreçte, sadece sorunun oluşumuna katkı sağlayan değil aynı zamanda değişim yaratma ve sorun çözmede güç ve destek kaynağı olabilecek unsurların da belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda evcil hayvanların insanların hayatlarındaki konumu ve önemi dikkate değerdir. Bununla birlikte ülkemizde sosyal çalışma alanında, evcil hayvanların aile değerlendirmeleri bağlamındaki konumunu irdeleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada da, ekosentrik bir bakış açısı ile sistem yaklaşımı bağlamında evcil hayvanların aile değerlendirmelerindeki konumunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaca ulaşabilmek adına, evcil hayvanlar aile sistemini değerlendirmede bir alt sistem olarak ele alınmış ve söz konusu bağlamdaki konumu literatür taraması ile desteklenerek sunulmuştur.

* Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, E-posta: emel.yesilkayali@izu.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, E-posta: asli.ofluoglu@gmail.com

Anahtar Kelimeler: Aile değerlendirmesi; sosyal alıřma; insan-hayvan etkileşimi.

DOMESTIC ANIMAL AS A SUB-SYSTEM IN FAMILY ASSESSMENTS: A GENERAL FRAMEWORK

ABSTRACT

Assessment is a central component for effective and successful intervention in social work interventions. The family is at the center of the micro-level interventions. In social work practice, the family is seen as a dynamic system in which members are constantly interacting with each other and with the whole family. In this context, a flaw in the interaction of the components / members and subsystems affects the whole and therefore all other members and sub-systems. The change of the family system to solve the problem is only possible by understanding these sub-systems and their interactions with each other. To achieve success in understanding, which begins with the preliminary evaluation stage of the planned change process, it is necessary to collect, analyze and synthesize information in a multidimensional framework. In this process, it is necessary to identify the elements that contributes to the formation of the problem and which can serve as a source of power and support in creating change and problem solving. In this context, the position and importance of domestic animals in people's lives is remarkable. However, no study has been found in the social work area in our country that directly examines the position of domestic animals in the context of family assessments. In this study, it is aimed to determine the position of domestic animals in family assessments in terms of system approach with an ecocentric perspective. In order to achieve this aim, domestic animals are considered as a sub-system in the assessment of the family system and their position in this context has been presented with the support of literature review.

STRUCTURED ABSTRACT

Introduction

Social work interventions aims at problem solving, creating positive change, liberating and increasing welfare. The most important steps of the social worker to reach these goals while working with families as well as other systems, are to establish a positive relationship with the client system and to make an accurate and sufficient evaluation in the meeting/link building phase which is the beginning of the planned change process.

In social work practice, system theory is used to evaluate the family system, especially when working with families. This theory draws attention to the diversity of systems at different levels of complexity that affect a particular situation, their interactions, and how they directly or indirectly affect each other (Forder, 1976). According to this theory, families consist of different parts (mother, father, sibling, son etc.) and

different sub-systems (couple, parent-child etc.) (Preston-Shoot & Agass, 1990). Each new member joining the family creates a sub-system. Each sub-system interacts with others, affecting both others and influencing others. For this reason, while doing a family assessment, social workers should evaluate the whole of each sub-system by considering their interaction with each other.

In order to achieve an effective intervention and make change in the family system, social workers must evaluate the functioning of the family, the history of the problem and the factors affecting the problem, and at the same time determine the forces and sources of support that can be effective in the solution of the problem and change. While making these evaluations and determinations, social workers must include (along with the core family members) important individuals in the relatives, social networks, the institutions and the organizations in which they can receive services to their assessments. Social workers, however, rarely include domestic animals living in households in these assessments and consider that they can be used as a source of strength and support.

There is evidence that domestic animals can be used as facilitators and catalysts in establishing positive relationships with the family (social worker-family) and help providing more accurate and sufficient information to assess the family (Flynn, 2000; Faver and Strand, 2003; Tedeschi et al., 2005). Researches on domestic animal-human interactions suggests that domestic animals can be both a realistic tool in the context of family members' relief and confidence building at the beginning of the interview, as well as a source of strength and support in effective intervention (Albert & Bulcroft, 1988, p. 547). Therefore, the purpose of this study is to present a review of how to make use of domestic animals as a source of power and support in the context of system approach. In this regard, the role of the domestic animals as interview initiator, social lubricant and co-therapist is emphasized in order to draw attention to the importance of the domestic animal in creating a positive relationship with the client system, which is a prerequisite for an effective and functional assessment.

Then, it will be explained with examples how domestic animals can be included in family assessments as a member and sub-system of the family to evaluate the family structure, functions and its power and resources. Finally, it will focus on how domestic animals can be exploited to identify and interfere with domestic violence and abuse because of the large number of research findings that domestic violence and abuse may be indicative of domestic violence and abuse.

Domestic Animals as Interview Initiator, Social Lubricant and Co-therapist

Interview within the social work intervention is an important tool to understand the clients and their situation and to help them deal with problems. However, establishing a positive relationship is a prerequisite for the purpose of the interview. A positive relationship serves as an "anesthetic" for sharing painful situations and helps the clients to identify themselves without the need to defend or present themselves without any distortions (Kadushin & Kadushin, 2016, pp. 17-18). In this context, it is noteworthy that at the beginning of an assessment-based interview

process, studies showing that the family's animal can be effective in establishing a positive relationship.

There are studies suggesting that the presence of a pet can increase the perception of trust in the environment and that the client feels more secure if the animal feels secure (Faver and Strand, 2003; Tedeschi et al., 2005; Parish-Plass, 2008). In addition, domestic animals provide benefits by providing a neutral and external subject with their unscheduled instinctive behavior in the intervention process. Therefore, during the family visits, social workers can establish a positive relationship by having the family pet included in the interview (petting and asking questions about etc.). Here, pets play a role in initiating an interview.

Therefore, during the family visits, social workers will be effective in establishing a positive relationship by having the family pet included in the interview and petting and asking questions about. Here, pets play a role in initiating an interview.

However, it is commonly emphasized in the animal-assisted intervention literature that social workers can initiate speech through the animals in particularly difficult and defensible dialogues when investigating family history, so that the environment can be relieved and information about the family can be obtained (Faver and Strand, 2003; Tedeschi et al., 2005; Parish. -Plass, 2008). In this context, it is stated that pets act as social lubricants (Fine, 2010).

An example of how social workers could benefit from domestic animals as both a social facilitator and a co-therapist was given by family therapist David Wohlsifer. The experience mentioned by Wohlsifer was experienced by his co-therapist Jake (dog) and explained as follows (Walsh, 2009);

“When Sean began to tell his story of childhood sexual abuse he started to sob. My therapy dog, Jake, came over and nuzzled his snout into his face. Sean hugged Jake tightly and continued to tell his story while I sat watching my co-therapist Jake do his work. After Sean finished his story, I praised him for his strength and courage in going to such a personal and painful place in sharing his story with me. Sean looked up and said, “I didn’t tell my story to you; I told it to Jake.”

Sean began a new relationship with Peter, who joined him for several sessions to work on Sean’s trust and safety issues with intimacy and sex. At the start of sessions Sean would light up when he saw Jake. Together, he and Peter would hug Jake and playfully roughhouse with him, laughing as he would roll on his back so they could rub his belly. Sean later remarked that the interest, warmth, and caring Peter showed to Jake helped him to trust Peter to love him without hurting him.”

The use of domestic animals as a “co-therapist” strengthens the communication skills of the applicants, who are not open to communication. Domestic animals interacts with clients through their therapeutic behaviors (Wuu, Ho, & Fagan, 2013).

Domestic Animal as a Sub-system for Assessing the Family System

Walsh (2009, p. 492) states that it is possible to make inferences about family relationship patterns in family assessments by asking

questions about domestic animals. Walsh (2009) emphasized that pet owners are generally depict their relations with their domestic animals with rich language. The data obtained through this method may help in the analysis of the family system, coping strategies with stressful situations, family communication and family problem solving methods.

Walker, Aimers and Perry (2015) suggest that domestic animals should also be included in family assessments. In this context, it should be determined how the pet is perceived by each member, who interacts with whom the most, what the interaction meets (love, friendship, entertainment, occupation, care, interest). Issues such as the role of the pet in the family and the socio-economic status of the family should also be evaluated.

Hurley (1982, p. 77) suggests that domestic animals should be included in the family genogram and the data like the pet's name, age, health status and important dates of the animal (family participation, death, birth, etc.) should be noted in the timeline of the family. Hurley presented this proposal when a child who he was working with, included his dog in the family genogram. Adapting this suggestion into practice can be particularly useful for understanding the family's developmental history, important events in family life, and the story of the problem. In addition, the role of domestic animals in the context of the past crisis, family members' attitudes and contributions should also be examined (Walsh, 2009).

It may be necessary to reveal the past importance of the domestic animal, for assessment and intervention (Walsh, 2009). For example, if a pet belongs to a deceased family member, it can be both a positive source for coping and a sadness trigger. Determining which situation gains weight may be important for the intervention.

There are cases in which a domestic animal plays a “helping role in overcoming the mourning process” and is a “mourning source” as a member and subsystem of the family system. In cases which the domestic animal helped in coping with a past trauma, the death or disappearance of the domestic animal may trigger the past trauma (Walsh, 2009).

In cases where domestic animals are accepted as family members, the death, disappearance and/or displacement of an animal may be a source of grief for its owner. The effects of loss of domestic animals are specific to the individual/family system and vary depending on personal and social factors. In spite of this, many domestic animal owners experience disruptions and/or malfunctions in their daily lives (in every system they include their animal). Recognition and understanding of animal-human interaction is important in this context (Donohue, 2005, pp. 189-190).

Sometimes pets can also create obstacles to effective intervention. For example, an elderly couple in need of care may not want to be placed in a nursing home in order not to leave their domestic animals behind.

In this context, the following issues about domestic animals (as a member and subsystem of the family system) in families should be taken into consideration;

- When the domestic animal entered the family - whether this time corresponds to any traumatic event or stress state.

- Whether it is the primary or auxiliary positive source of trauma and stress triggering or coping.
- The role of the domestic animal in intrafamilial communication
- Domestic animals positive and negative contributions to the conflicts within the family.
- Whether it is a problem source or a support and power source.

Domestic Animals in Determining Domestic Violence and Abuse

Many authors/researchers (Parish-Plass, 2008; Tedeschi et al., 2005; Faver and Strand, 2003; Flynn, 2000) suggest that the existence of an abused animal in a family may serve as an indicator of abuse because of the existence of many studies demonstrating the relationship between domestic violence and animal abuse. Therefore, social workers should take into account data on pet ownership and animal abuse when conducting a broad psycho-social assessment in the context of the system approach in family assessment.

In addition to the observations of social workers in housing visits, some of the questions that can be addressed in the family evaluation interview with parents are as follows (Hackett & Uprichard, 2007, p. 69).

- Do you currently have a pet or other animal? If yes, what type and how many of each?
- Have you had a pet animal or animals in the past 12 months?
- Have your children ever witnessed a family member threaten, hurt or kill one of your pets?
- Have your children ever hurt or killed one of your pets? How it happened?

Social workers should benefit from veterinary clinics and health professionals involved in identifying animal abuse in order to identify domestic violence and abuse (Benetato, Reisman, & McCobb, 2011). Veterinarians and workers in animal shelters (as they interact with abused animals more) should be encouraged to report when they identify any kinds of animal abuse. Social workers should not forget that in cases of abuse, every institution serving domestic animals plays an important role in data collection and storage. It should be kept in mind that this collaboration have an importance for prevention of animal and human abuse.

Conclusion and Suggestions

The main purpose of the family assessment in the context of the system approach is to collect data for problem solving and positive change and to analyze and synthesize the data obtained. The prerequisite for accurate and sufficient data collection is to establish positive relationships and use realistic and functional tools. The use of domestic animals as a tool in the assessment process should not be ignored, as there are numerous research findings that domestic animals can play a role in establishing positive relations/connections. On the other hand, the evaluation process consists of defining the family system / main system, sub-systems connected to the main system and clarifying the

interactions of other systems that affect the main system positively or negatively (Teater, 2015).

Domestic animals have an importance in every system where people are located and have a great importance in human life. Despite this situation, the traditional anthropocentric (human centered) social work approach tends to ignore the fact that people are in contact with all living things in their social lives (Walker, Aimers, & Perry, 2015). In family assessment, adopting an ecocentric perspective rather than an anthropocentric perspective will allow the family to be evaluated not only with the systems and subsystems that includes the family, but with all living things and physical and natural systems in which it interacts. It is possible to exclude the anthropocentric approach by including the domestic animals in which people interact. Humans are intertwined not only with humans but with all organic and inorganic environment. The use of all resources to improve human well-being is important, and domestic animals should be included in social work interventions as a positive source of human welfare.

Social workers should shape the interventions with the acceptance of the domestic animals as family members, and as both an indicator of abuse and violence in society and in the family. They should also include their observations of the domestic animal in their assessment (Walker, Aimers, & Perry, 2015, p. 34). Awareness of the impact of domestic animals on the life pattern of the family should be considered.

Social workers should not ignore the fact that veterinary clinics, veterinary faculty hospitals, animal shelters, and voluntary organizations working on animals are important sources in the intervention processes. Multidisciplinary work is important at this point.

Keywords: Family assessment; social work; human-animal interaction.

Giriş

Sosyal çalışma müdahalesinin amacı, sorun çözme, olumlu değişim yaratma, özgürleştirme ve refahı arttırmadır. Sosyal çalışmacının diğer sistemlerde olduğu gibi ailelerle de çalışırken bu amaçlara ulaşabilmesinin belki de en önemli adımları, planlı değişim sürecinin başlangıcı olan tanışma/bağlantı kurma aşamasında, müracaatçı sistemi ile pozitif ilişki kurması ve sonrasında doğru ve yeterli bir değerlendirme yapmasıdır.

Sosyal çalışma pratiğinde özellikle ailelerle çalışırken, aile sistemini değerlendirmede sistem teorisi benimsenmektedir. Bu teori, belirli bir durumu etkileyen farklı karmaşıklık düzeylerindeki sistemlerin çeşitliliğine, bu sistemlerin etkileşimlerine ve birbirlerini dolaylı veya dolaysız nasıl etkilediklerine dikkat çekmektedir (Forder, 1976). Bu teoriye göre, aileler farklı parçalardan (anne, baba, kardeş, evlat gibi) ve farklı alt sistemlerden (eş/çift, ebeveyn-çocuk, kardeşlik gibi) oluşmaktadır (Preston-Shoot & Agass, 1990). Aileye katılan her bir yeni üye, bir alt sistem meydana getirmektedir. Her bir alt sistem, diğerleri ile ilişki ve etkileşim halinde olup hem diğerlerini etkiler hem de diğerlerinden etkilenmektedir. Bu nedenle sosyal çalışmacılar, aile değerlendirmelerinde her bir alt sistemi ayrı ayrı ve birbirleri ile etkileşimini göz önünde bulundurarak bütünü değerlendirilmelidir.

Sosyal çalışmacılar aile sistemine etkili bir müdahale gerçekleştirmek ve değişim yaratmak için öncelikle ailenin işleyişini, yapısını, sorunun öyküsünü ve soruna etki eden unsurları değerlendirmek ve aynı zamanda sorunun çözümünde ve değişimde etkili olabilecek güçleri ve destek kaynaklarını

belirlemek zorundadırlar. Sosyal çalışmacılar bu değerlendirme ve belirlemeleri yaparken, kök aile üyeleri ile birlikte, akraba ve sosyal ağlardaki önemli kişileri ve hizmet aldıkları/alabilecekleri kurum ve kuruluşları da değerlendirmelerine dahil etmektedirler. Ancak sosyal çalışmacılar, nadiren hane içinde yaşayan evcil hayvanları da bu değerlendirmelere dahil etmekte ve etkili müdahalelerde birer güç ve destek kaynağı olarak kullanılabilirliğini göz önünde bulundurmaktadırlar.

Oysaki evcil hayvanların aile içinde çoğunlukla “insan” ve eğlence kaynağı bir aile üyesi olarak algılandıklarına, nadiren de daha geniş bir sosyal ağ sisteminin parçası fakat aile üyesi olarak algılanmadıklarına dair çalışmalar bulunmaktadır (Phillips Cohen, 2002, s. 621).

Uluslararası literatürde, evcil hayvanların aile ile pozitif ilişki kurmada kolaylaştırıcı ve katalizör olarak kullanılabilirliğine (Flynn, 2000; Faver ve Strand, 2003; Tedeschi ve diğ., 2005), dolayısı ile aileyi değerlendirmek için daha doğru ve yeterli bilgi almada yarar sağlayabildiğine ilişkin kanıtlar bulunmaktadır.

Evcil hayvanların insanla etkileşiminde rahatlatıcı ve güven sağlayıcı bir ortam oluşturabileceğine dair araştırmalardan birisi Albert ve Bulcroft (1988) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu araştırmada, hane içinde yaşayan evcil hayvanların üstlendikleri duygusal ve psikolojik rolleri saptamak için 320 evcil hayvan sahibi olan ve 116 evcil hayvan sahibi olmayan birey ile bir araştırma gerçekleştirmiştir. Yapılan araştırmada, evcil hayvan-insan ilişkilerini, bu ilişkilerin anlamını ve yoğunluğunu açıklayan ifadelerin, insanlar arasındaki sevgi duygularını tarif etmek için kullanılan ifadelerle benzerlik taşıdığı anlaşılmıştır. Bu ifadelerden bazıları aşağıda sunulmuştur (Albert & Bulcroft, 1988, s. 547) :

- Evcil hayvanıma arkadaşlarıma oranla daha yakın hissediyorum.
- Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o ne yaparsam yapayım beni kabulleniyor/kabul ediyor.
- Evcil hayvanım sevildiğimi hissetmemi sağlıyor.
- Evcil hayvanım başka insanlarla konuşacak bir konuya sahip olmamı sağlıyor.
- Evcil hayvanıma, diğer aile üyelerime oranla daha yakın hissediyorum.
- Evcil hayvanım yalnızlık hissetmemi engelliyor.
- Evcil hayvanımı seviyorum çünkü o, hayatımdaki diğer insanlara oranla daha sadık.
- Evcil hayvanım bana ilgilenebileceğim bir şey (evcil hayvan) sunuyor.
- Evcil hayvanımın benim en yakın yoldaşım olduğu durumlar mevcut.

Yukarıdaki ifadeler, aile içindeki bir evcil hayvanın hem görüşme başlangıcında aile üyelerinin rahatlamasını ve güven duymasını sağlamak için kullanılacak gerçekçi bir araç, hem de etkili müdahalede bir güç ve destek kaynağı olabileceğine işaret etmektedir. Ancak ülkemizde, evcil hayvanların aile değerlendirmesinde ve etkili müdahalede kullanımına ilişkin bütünlüklü bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın amacı, sistem yaklaşımı çerçevesinde evcil hayvanlardan aile değerlendirmesi ve müdahalesinde bir güç ve destek kaynağı olarak nasıl yararlanılabileceğine ilişkin bir derleme sunmaktır. Bu bağlamda önce, etkili ve işlevsel bir değerlendirme yapabilmenin ön koşulu olan müracaatçı sistemi ile pozitif ilişki ortamı oluşturmada, evcil hayvanın önemine dikkat çekmek üzere, evcil hayvanın görüşme başlatıcı olma ve terapi aracı olmayı da içeren sosyal kolaylaştırıcılık rolü üzerinde durulmuştur. Daha sonra, evcil hayvanın ailenin bir üyesi ve alt sistemi olarak aile yapısını, işlevlerini, aile ve sorunun öyküsünü ve gereksinimlerini, güç ve kaynaklarını belirlemede değerlendirmeye nasıl dahil edilebileceği örneklerle açıklanacaktır. Son olarak, evcil hayvanların maruz kaldığı şiddet ve istismarın aile içi şiddet ve istismarın bir göstergesi olabileceğine

ilişkin çok sayıda araştırma sonucu bulunması nedeni ile, aile içi şiddet ve istismarı belirleme ve müdahalede evcil hayvanlardan nasıl yararlanılabileceği üzerinde durulacaktır.

Görüşme Başlatıcı, Sosyal Kolaylaştırıcı ve Terapi Aracı Olarak Evcil Hayvan

Sosyal çalışma müdahalesinde görüşme, müracaatçıları ve içinde buldukları durumu anlamak ve onlara problemleriyle başa çıkmaları konusunda yardımcı olabilmek için önemli bir araçtır. Ancak, görüşmenin amacına ulaşabilmesi için pozitif bir ilişki kurmak ön koşuldur. Pozitif ilişki kurmak acı verici durumun paylaşımı için “anestezi” işlevi görür ve müracaatçıların kendilerini savunma ihtiyacı duymadan ya da herhangi bir çarpıtma olmaksızın kendilerini ortaya koymalarını sağlamada yardımcı olur (Kadushin & Kadushin, 2016, s. 17-18). Bu bağlamda, değerlendirmeyi temel alan bir görüşme sürecinin başlangıcında, ailenin evcil hayvanının pozitif ilişki kurmada etkili olabileceğini gösteren çalışmaların varlığı dikkate değerdir.

Sosyal çalışmacı/terapist, müracaatçı/hasta ve evcil hayvan arasındaki güçlü duygusal bağlantıyı ve evrimsel ilişkiyi temel almaktadır. Bir evcil hayvanın varlığının, ortamdaki güven algısını yükseltebildiği ve eğer söz konusu hayvan güvende hissediyorsa müracaatçının da güvenlik hissini arttırdığına ilişkin araştırmalar bulunmaktadır (Faver ve Strand, 2003; Tedeschi ve diğ., 2005; Parish-Plass, 2008). Ayrıca, evcil hayvanların dahil oldukları müdahale süreçlerinde, var oluşları ve planlanmamış içgüdüsel davranışları ile nötr ve harici bir konu sağlayarak fayda sağladıkları bilinen bir gerçektir. Bu nedenle, sosyal çalışmacıların aile ziyaretleri sırasında, ailenin evcil hayvanı varsa, görüşmeye dahil etmeleri ve onunla ilgilenererek, hakkında sorular sorarak görüşmeyi başlatmaları, pozitif ilişki kurmada etkili olacaktır. Burada evcil hayvan, görüşme başlatıcı bir rol üstlenmektedir.

Bununla birlikte, sosyal çalışmacıların aile tarihini araştırırken özellikle zor ve savunmaya geçilen diyaloglarda ailede evcil bir hayvanın varlığı halinde, hayvanlar üzerinden konuşma başlatarak ve bazen sürdürerek hem ortamı rahatlatılabileceği hem de aile hakkında bilgiler edinilebileceği hayvan destekli müdahale literatüründe sıkça yer almaktadır (Faver ve Strand, 2003; Tedeschi ve diğ., 2005; Parish-Plass, 2008). Bu bağlamda evcil hayvanların sosyal kolaylaştırıcı (social lubricant) görevi gördüğü belirtilmektedir (Fine, 2010).

Kruger ve Serpell de (2006, s. 28) hayvanların insanların sosyal etkileşimlerinin katalizörleri veya araçları olarak işlev görebileceğinin ve müracaatçı/hasta ve sosyal çalışmacı/terapist arasında pozitif ilişki kurma sürecini hızlandırdığının göz önünde bulundurulmasını önermektedir. Ancak herhangi bir müdahaleye entegre edilen hayvanların, pozitif davranışlar sergiliyor olması, alışılmadık durumlara kolayca adapte olabilmesi, sevmeye/okşanmaya (petting) kısaca fiziksel temasa açık olması, işbirlikçi bir tavır içinde olmasına dikkat edilmelidir (Kahveci & Bulut Serin, 2017).

Evcil hayvanların sosyal çalışma müdahalelerine planlı veya plansız olarak entegre olması mümkündür. Her ne kadar makalenin odağı terapi hayvanları olmasa da, evcil hayvanları aile görüşmelerinde kolaylaştırıcı olarak kullanacak sosyal çalışmacılara fikir vermesi açısından Parish-Plass ve Oren’in (2013) terapi hayvanları ile yaptıkları bir çalışmanın evcil hayvanların müdahaleye entegrasyonuna iyi örnek oluşturacağı düşünülmüştür. Yazarlar bu çalışmada, Parish-Plass’ın bireysel tecrübesine yer vermişlerdir. Söz konusu tecrübe, 10 yaşında, kendini tehlikeye atan dışa vuruk davranışları ve ebeveyn ihmali (fiziksel ve duygusal) sebebiyle koruma altına alınan bir kız çocuğu (Hannah) ile gerçekleşmiştir ve şu şekilde aktarılmıştır (Parish-Plass & Oren, 2013, s. 48-49):

“O (Hannah) ve kardeşleri arasında şiddet eğilimli etkileşimler olduğuna dair raporlar mevcuttu. Bir gün, Hannah çok sevdiği ve kendini ifade ederken sık sık aracı olarak kullandığı üç laboratuvar faresinin kafesini açtı. Farelerin ilgimi çekmek için bana (Nancy) koştuğu sırada Hannah “Senin tarafından sevmek için nasıl da birbirlerini dövdüklerine bak. Birbirlerini çok kısıkanıyorlar. Ama Brownie’ye özellikle ilgi göstermek zorundasın, çünkü yaşlı ve ölüyor. Daha fazla ihtiyacı olduğu için diğerlerinin senin ona daha fazla sarılmana katlanmaları gerek. Bunu o öldükten sonra

anlayacaklar, sonra da senden daha fazla ilgi görecekler.” Gözlemlerini ve yorumlarını tartıştıktan sonra gönüllü bir şekilde, “ Bu bana ve kardeşlerime her zaman oluyor. Erkek kardeşimi seviyorum ve o da beni seviyor. Ama ailem etrafta olduğu zaman, birbirimizi sürekli dövüyoruz, çünkü annemiz birimize sarıldığında diğerimiz öfkeleniyoruz çünkü bize ayıracak asla yeterli vakti olmuyor. Biz bunun için savaşıyoruz fakat sonuç olarak annemiz küçük kardeşimize sarılıyor, çünkü o bir bebek ve buna daha fazla ihtiyacı var. Ne yapabilirsin ki...” diyerek devam etti. Bu noktada Hannah, farelerin beni (anne) selamlamak için yaptıkları koşma davranışını, benim ilgime muhtaç olmaları ve benim üzerimden kavga ediyor olmaları olarak algıladı. Bu, kendi aile durumunu hatırlattı ve bu durum hakkında konuşmasını sağladı....”

Bu örnekte Hannah, farelerin davranışlarını, kendi duygularını ve gerçeklik algısını ifade etmek için kullanmıştır. Başka bir deyişle, onların davranışı hakkındaki yorumunu kendini ifade etme aracı olarak kullanmıştır. Hannah, evdeki durumunu ve beraberindeki duygularını, annesinin davranışını kız kardeşinin ihtiyaçlarını karşılaması gerekliliği bağlamında yorumlayarak açıklamıştır. Bu örnekten anlaşılabilir olduğu üzere, evcil hayvanlar planlı veya plansız bir şekilde müdahalelere dahil olabilmektedirler. Müracaatçıların hayvanlara olan ilgisi ve onlarla etkileşime girme arzuları, içinde buldukları negatif durumları dile getirmelerinde ve dışa vurmalarında aracı görevi görebilmektedir.

Sosyal çalışmacıların evcil hayvanlardan hem sosyal kolaylaştırıcı hem de terapi aracı¹ olarak yararlanabileceğine ilişkin fikir oluşturabilecek diğer bir örnek de, aile terapisti David Wohlsifer tarafından aktarılmıştır. Wohlsifer’in sözünü ettiği tecrübe, yardımcı terapisti (*co-therapist*) Jake (köpek) ile yaşanmıştır ve şu şekilde aktarılmıştır (Wohlsifer, 2008’den akt. Walsh, 2009);

“Sean cinsel istismar ile ilgili çocukluk anısını anlatmaya başladığında hıçkırarak ağlamaya başladı. Terapi köpeğim Jack geldi ve burnunu Sean’ın yüzüne yaklaştırdı. Sean Jake’e sıkıca sarıldı ve anısını anlatmaya devam etti ve ben bu sırada oturarak yardımcı terapistim Jake’in işini yapmasını izledim. Sean anısını anlatmayı bitirdiğinde, onu bu denli kişisel ve acı verici bir anıyı benimle paylaştığından, gücü ve cesareti içi yücelttim. Sean baktı ve “ben hikayemi sana anlatmadım: Jake’e anlattım” dedi....”

Sean yakınlık ve cinsellik bağlamında güven ve güvenlik sorunları hakkında kendisine pek çok görüşmede eşlik eden Peter (Sean’ın yeni partneri/sevgilisi) ile yeni bir ilişkiye başladı. Seanların başlangıcında Sean Jake’i gördüğünde mutlu oluyordu. Sean ve Peter birlikte Jake’e sarılarak oyunlar oynuyor ve Jake sırtının üzerinde yuvarlandıkça gülüyorlar ve karnını seviyorlardı. Sean daha sonrasında, Peter’in Jake’e karşı gösterdiği ilgi ve sıcaklığın Peter’a, ona zarar vermeden güvenmesini sağladığını belirtti.”

Evcil hayvanların terapi aracı olarak kullanılması özellikle iletişime açık olmayan müracaatçıların iletişim kurma kabiliyetlerini güçlendirdiği üzerinde durulmaktadır. Evcil hayvanlar, terapötik davranışları vasıtasıyla müracaatçı ile etkileşime girmektedir (Wuu, Ho, & Fagan, 2013).

Bu örneklerden de anlaşılacağı gibi, aileler ile çalışan profesyoneller evcil hayvanları yaptıkları müdahalelere “yardımcı” “kolaylaştırıcı”, “görüşme başlatıcı” rolü ile de dahil edebilmektedir. Daha önce de bahsedildiği üzere hayvana yüklenen harici anlam, müracaatçıların, manevi refahını yükselterek güçlenmesini ve baş etme kapasitelerinin artmasını sağlamaktadır.

¹ Dünya literatüründe evcil hayvanların terapi aracı olduğu durumlarda terapist/sosyal çalışmacıya eşlik eden hayvanların “yardımcı terapist” (*co-therapist*) olarak adlandırıldığı örnekler mevcuttur (Walsh, 2009; Wuu, Ho, & Fagan, 2013). Söz konusu örnekte de evcil hayvan, yardımcı terapist olarak adlandırılmıştır ve müracaatçıyı rahatlatma bağlamında “kendi işinin uzmanı ve terapistin yardımcısı” olduğu vurgulanmıştır.

Aile Sistemini Değerlendirmede Bir Alt Sistem Olarak Evcil Hayvan

Sistem yaklaşımı bağlamında aile değerlendirmesinde, ailenin yapısal ve işlevsel özellikleri, gelişimsel tarihi, gereksinim ve sorunları ile bu gereksinimleri karşılamaadaki güçleri ve sınırlılıkları göz önünde bulundurulması gereken unsurlardır.

Aile yapısı ve işlevleri değerlendirilirken, alt sistemler ve sınırları, her bir alt sistemin aile içindeki rolü, iletişim ve karar alma kalıpları, kuralları, ailenin yaşam koşulları ve sosyo-ekonomik statüsü, tanımlanmalıdır. Ailenin alt sistemlerinin, aileye yeni üyelerin katılımı ile birlikte oluştuğu göz önünde bulundurulduğunda, aileye bir evcil hayvan dahil olduğunda yeni bir alt sistem oluşmaktadır. Özellikle aile sisteminin işlevselliğini anlamada, iletişim kalıpları özel bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, örneğin, ebeveynlerin çocukları aracılığı ile konuşmasında olduğu gibi evcil hayvanları aracılığı ile konuşması, aile içinde işlevsel olmayan iletişim kalıplarının göstergesi olabilir.

Walsh (2009, s. 492), aile değerlendirmelerinde aile üyelerine, evcil hayvanları hakkında sorular sorarak aile içi ilişki örüntüleri hakkında çıkarımlar yapmanın mümkün olduğunu belirtmektedir. Evcil hayvan sahibi olan müracaatçıların genel olarak evcil hayvanlarıyla olan ilişkilerini zengin bir dil ile betimlediğini vurgulayan Walsh (2009); bu yol ile elde edilen verilerin, aile sisteminin organizasyonu, ikili ilişkiler, stresli durumlarla başa çıkma stratejileri, aile içi iletişim ve ailenin problem çözme yöntemleri gibi konuların deşifresinde yardımcı olabileceğine dikkat çekmektedir. Örneğin, bir ebeveynin çocukları arasında tartışma yaşandığında evcil hayvanlarını kast ederek, “Kavga etmeyi kesin, Barkley’i üzüyorsunuz” demesinin, “kardeşine vurmayı kes!” demesinden daha işlevsel olduğunu bildirdiğini aktarmaktadır.

Walker, Aimers ve Perry (2015), sosyal çalışmacıların, aile sisteminde evcil hayvanın varlığı halinde, sistem içindeki rolünün saptanarak, değerlendirmeye dahil edilmesini önermektedir. Bu bağlamda evcil hayvanın her bir üye tarafından nasıl algılandığı, en çok kimin ya da kimlerle etkileşime girdiği, bu etkileşimin karşılıklı hangi ihtiyacı karşıladığı (sevgi, arkadaşlık, eğlence, meşguliyet, bakım, ilgi); dolayısı ile aile içindeki rolü, ailenin yaşam koşulları ve sosyo-ekonomik statüsü bağlamında bir yük oluşturup oluşturmadığı gibi konular değerlendirilmelidir. Örneğin, evcil bir hayvan aile üyeleri ile oyun arkadaşlığı yaparken, bir üye bakımını üstlenebilir, diğer üye sokağa çıkarılmasını ve gezdirilmesini üstlenebilir, diğer üye de ihtiyaçlarının ekonomik olarak karşılanmasını üstlenebilir. Böylece evcil hayvan aile üyelerinin hem yeni roller üstlenmesinde hem de birbirine bağlanmasında etkili olabilir. Cain’in (1983) deyimiyile, evcil hayvanlar genellikle aileleri bir araya getiren ve aile uyumunu arttıran “tutkal” (*glue*) görevi görebilmektedir. Walsh’ın (2009, s. 483) evcil hayvanların aile içi etkileşimi arttırdığını vurguladığı çalışmasında aktardığı bir ebeveynin söylediği “Bazen hane halkımızın hayvanların etrafında döndüğünü düşünüyorum” cümlesi de, Cain’in görüşünü doğrular niteliktedir.

Ancak bazen tam tersi bir durum da olabilir. Evcil hayvanın bakım, ilgi ve ihtiyaçlarının karşılanması aile üyelerinin yeni sorumluluklar yüklenmesini gerektirdiği için çatışmalara ve yeni sorunlara da neden olabilir. Öte yandan, ailenin yaşam koşulları ve ekonomik durumu uygun olmadığı halde çok sayıda evcil hayvana sahip olması bir patolojinin göstergesi olabilir. Evcil hayvanların davranışlarının gözlenmesi, aile üyelerinin davranışlarını anlamada da yardımcı olabilir. Prof. Dr. Tamer Dodurka’nın (2012), hastaları ve hasta sahipleri ile yaşadıklarını içeren “Merdivenden Korkan Köpek” adlı kitabında aktardığı bir anısı, evcil hayvanın davranışlarını gözlemlenmenin, sahibinin davranışlarını ya da aile içi etkileşimi anlamada nasıl yardımcı olabileceğini gösteren bir örnek olması bakımından dikkate değerdir:

... *Bir hayvan sahibi saldırganlık şikayetiyle köpeğini getirmişti. Köpek gerçekten çok agresifti. ... Köpeğin bu duruma gelmesinde çevre koşullarının etkisi ya da sahibinin hatası var mıydı? Öğrenmek zorundaydım. Ama sahibine doğrudan "siz de asabi*

misiniz?” diye sormadığımdan kıvranıp duruyordum. Ama nihayetinde, dolaylı da olsa sordum:

-Evde aileden biri köpeğin gözü önünde asabi davranışlarda bulunuyor mu?

“Evet Tamer Bey, ben de çok asabiyimdir,” diye bir yanıt aldım.

Yani köpek bu yapıdaki sahibiyile yaşadığı müddetçe benim bir faydamın olması söz konusu olamazdı... Çocuklarını bile dayakla eğiten ailelere, “köpeğinize vurmayın” demenin ne kadar boş olduğunu, çoktan öğrenmiştim.

“O halde köpeği teskin edecek bazı ilaçlar vereyim,” diye düşünerek reçeteyi hayvan sahibine uzattım. Adamcağız reçeteye baktı ve bakın ne dedi:

-Hayret Tamer Bey! Aynı ilaçları ben de alıyorum.

Ne dersiniz, bundan sonra ilaç yazarken, hayvan sahibinin kullandığı ilaçlara bakıp aynısını yazsam işim kolaylaşmaz mı? (Dodurka, 2012, s. 161-162)

Bu örnekten anlaşılacağı üzere, evcil hayvanlar da tıpkı çocuk-ebeveyn ilişkilerinde de olduğu gibi, sahiplerinin duygu durumundan, davranışlarından ve dahil oldukları sosyal ortamlardan etkilenebilmektedirler. Dodurka'nın (2012), kitabında bu ve benzeri pek çok örnek bulunmaktadır. Bu bağlamda, sosyal çalışmacıların evcil hayvanların davranışlarını etkileyen diğer faktörleri de göz önünde bulundurarak, hayvanın davranışlarını ve sahibi ile etkileşimini gözlemlemesinin aile sistemini değerlendirmede yararlı olabileceği söylenebilir. Bununla birlikte, bu tip değerlendirmelerde hayvanın türü, cinsi gibi özelliklerine göre öğrenmelerinin ve davranışlarının nasıl biçimlendiğine dair veteriner hekimlerinden destek almak gerektiği dikkate alınmalıdır (Dodurka, 2011).

Hurley (1982, s. 77), evcil hayvanların aile genogramına dahil edilmesini ve evcil hayvanın adı, cinsi, yaşı, sağlık durumu ve hayvana dair önemli tarihlerin (aileye katılım, ölüm, doğum vb.) zaman çizelgesine belirtilmesini önermektedir. Hurley bu öneriyi, bir çocukla çalışırken, çocuğun aile genogramına köpeğini de dahil etmesi nedeniyle sunmuştur. Bu öneriyi pratiğe geçirmek, özellikle ailenin gelişimsel tarihini, aile yaşamındaki önemli olayları ve sorunun öyküsünü anlamak için çok yararlı olabilir.

Örneğin, halen evinde çok sayıda evcil hayvanı sahiplenmiş olan bir kadın, ilk köpeğini eşinin ağır bir hastalık geçirip sürekli bakıma muhtaç olmasından sonra sahiplenmiş, her bir çocuğunun evden ayrılmasından sonra yeni evcil hayvanları aileye dahil etmiştir. Bu durum, kadının geçmişte aile krizleri ile baş etmesinde pozitif bir kaynak olsa da, evdeki evcil hayvan sayısının çokluğu ve patolojik bir hal alması sorunun başka bir biçimde devam ettiğinin göstergesidir. Bu nedenle, bazen aileler sorunun öyküsünü ya da önemli yaşam olaylarını anlatırken, başlangıç tarihlerini nasıl başladığını anlatmasalar/anlatmasalar da, evcil hayvanın aileye dahil olduğu zamanın öğrenilmesinden yola çıkarak, konu üzerinde derinleşme sağlanabilir.

Ayrıca, evcil hayvanların geçmişte yaşanmış kriz bağlamındaki konumuna, rolüne aile üyelerinin tavrı ve katkıları da irdelenmelidir (Walsh, 2009). Yukarıdaki örnekte, kadının sürekli bakıma muhtaç olan eşi ile tek başına ilgilenmek zorunda kalması, çocuklarından hem bakım hem de duygusal destek alamaması, sorunlarla baş etmesini zorlaştırmış olup evcil hayvan sevgisinin patolojik hale gelmesine neden olmuş olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Evcil hayvanın geçmiş öneminin ortaya çıkarılması da, değerlendirme ve müdahale için gerekli olabilir (Walsh, 2009). Örneğin, evcil hayvan vefat etmiş bir aile üyesine ait ise, hem yasla baş etmede yardımcı hem de üzüntüyü tetikleyici ve hatırlatıcı olabilir. Hangi durumun ağırlık kazandığının belirlenmesi müdahale için önem gösterebilir. Aynı zamanda, evcil hayvanlar aile sistemi ve alt sistemler için güç ve destek kaynağı ise bu güçten yararlanılmalıdır.

Evcil hayvanın, yas sürecini atlama yardımcı rol üstlendiği durumlar kadar, aile sisteminin bir üyesi ve alt sistemi olarak yas sebebi olduğu durumlar da bulunmaktadır. Evcil hayvanın vefatı ya da kaybolması özellikle geçmişte yas ile mücadelede yardımcı olduğu durumlar var ise, geçmiş travmaları tetikleyici de olabilmektedir (Walsh, 2009).

Evcil hayvanların aile üyesi olarak kabul edildiği durumlarda, bir evcil hayvanın vefat etmesi, kaybolması ve/veya yerinin değişmesi, sahibi için tek başına bir yas kaynağı da olabilmektedir. Evcil hayvan kaybının etkileri bireye/aile sistemine özgüdür ve kişisel ve sosyal faktörlere bağlı olarak değişmektedir. Bu duruma rağmen, birçok evcil hayvan sahibi günlük yaşamlarında (evcil hayvanlarını dahil ettikleri her sistemde) bozulmalar ve/veya aksaklıklar yaşamaktadır. Evcil hayvan – insan etkileşiminin tanınması ve anlaşılması bu bağlamda önem taşımaktadır. İnsan- hayvan etkileşiminin göz ardı edildiği durumlar, kişilerin yas ile mücadelesinde sıkışmalarına ve tecrit edilmiş hissetmelerine sebep olabilmektedir (Donohue, 2005, s. 189-190).

Dunn, Mehler ve Greenberg (2005), yaptıkları çalışmada, gerçekleştirmiş oldukları yas destek grup çalışmasını değerlendirmişlerdir. Söz konusu çalışmada, grup çalışmasında dile getirildiği vurgulanan sorunlar (s. 65-66), gerekçeleri ile birlikte tablo haline getirilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1: Yas destek grup çalışması ve müracaatçıların dile getirdikleri sorunlar

Sorun	Açıklama
Evcil hayvanı hayatın merkezine koyma	Evcil hayvana dost, hayat arkadaşı ve/veya evlat gibi roller yükleme.
Ölüme karşı duyulan öfke	Kötü bir haber almaya duyulan öfke. Veteriner hekimine yönlendirilen öfke.
Evcil hayvanın yasını tuttuğu için damgalanma	Yasın, müracaatçının ailesi ve arkadaşları tarafından anlaşılabilmesi, küçümsenmesi. Müracaatçının çevresinin onunla empati kurmuyor olduğunu düşünmesi.
Depresyon ve hüzn	Ağlama, uykusuzluk, yemek yememe. Vefat eden evcil hayvana dair sesler duyma.
Suçluluk	Evcil hayvanı kurtarmak adına yeterince çaba göstermediğini hissetme. Yeterince ilgi göstermediğini hissetme. Ötenazi kararının dahil olduğu durumlarda evcil hayvanı yüz üstü bıraktığını hissetme.
Geçmiş anılarla ilişkili acı/hüzün	Evcil hayvanın ölüm sebebiyle geçmişte vefat eden bir yakının ölüm sebebinin aynı olduğu durumlarda, geçmişle bağlantı kurularak tetiklenen yas. Evcil hayvanın vefat etmiş bir yakına ait olduğu durumlarda tetiklenen yas.

Evcil hayvan kaybının etkileri elbette kültür temelinde de farklılıklar gösterebilmektedir (Sharkin & Bahrack, 1990). Bu bağlamda yapılacak müdahalelerin, müdahalenin yapıldığı bölge, kişi ve/veya aile/grup için kültürel bağlamda biçimlenmesi doğru olacaktır. Sosyal çalışmacılar müdahalede bulunacakları bölgedeki ihtiyaçlara cevap verebilmek adına önce bölgenin kültürünü ve ihtiyaçlarını (hayvanlara bakış açısı, manevi bağlam, dini bağlam vb.) tanımalıdır.

Bazen evcil hayvan, etkili müdahalenin önünde engel de oluşturabilir. Örneğin, bakıma muhtaç ve çocukları olmayan yaşlı bir çift, evcil hayvanlarını geride bırakmamak için huzurevine yerleştirilmeye rıza göstermeyebilir.

Bu bağlamda, aile sisteminin bir üyesi ve alt sistemi olarak, evcil hayvanların aileye ne zaman dahil olduğu, bu zamanın herhangi bir travmatik olay ya da stres durumuna karşılık gelip gelmediği, travma ve stresi tetikleyici mi yoksa baş etmede birincil ya da yardımcı pozitif kaynak mı olup olmadığı, evcil hayvanın aile içi iletişimdeki rolü, aile içinde yaşanan çatışmalardaki olumlu olumsuz katkısı, sorun kaynağı mı yoksa destek ve güç kaynağı mı gibi konular aile değerlendirmelerine dahil edilmelidir.

Ailede evcil hayvanın varlığı, özellikle çocuklar aracılığı ile aile sistemini ve çocuk alt sistemini değerlendirmede de önemli bir kaynaktır. Parish-Plass (2008) hayvan istismarı, aile içi şiddet ve çocuk istismarı arasındaki kanıtlanmış bağlantı nedeniyle, aile içinde evcil hayvan tarihinin araştırılmasının çocuğun yetiştirildiği çevreye ilişkin bilgi sağlayacağını belirtmektedir. Ayrıca, hayvan istismarının davranış bozukluğu tanısında kriterlerden birisi olduğuna dikkat çekmektedir. Parish-Plass (2008), terapistin çocukların hayvanlar ile olan etkileşimlerini gözleyerek ve bu etkileşimler hakkında çocuklarla konuşarak, çocukların sosyal durumlarına ve tepkilerinin ne ölçüde uyarlanabilir veya uyumsuz olduğuna dair bilgi ve anlayış sağlayabileceğini de belirtmektedir.

Evcil hayvanlardan, hem aile içi şiddet ve istismarı belirlemede hem de özellikle çocuklarla etkileşimde kolaylaştırıcı ve görüşme başlatıcı olarak yararlanılabileceğine ilişkin çok sayıda kanıt olması nedeni ile bu konular aşağıda ayrıca ele alınacaktır.

Aile İçi Şiddet ve İstismarı Belirlemede Evcil Hayvan

Pek çok yazar (Parish-Plass, 2008; Tedeschi ve diğ., 2005; Faver ve Strand, 2003; Flynn, 2000), aile içi şiddet vakaları ile hayvan istismarı arasında ilişki olduğunu kanıtlayan pek çok çalışmanın varlığı sebebiyle, aile içinde istismar mağduru bir hayvanın/hayvanların varlığının istismarın da göstergesi olabileceğini belirtmektedir. Arluke, Levin, Luke, ve Ascione, (1999) 153 kontrol deneği ve 153 hayvan istismarcısını karşılaştırarak gerçekleştirdikleri çalışmada, hayvan istismarcılarının şiddette eğilimlerinin daha fazla olduğu ve hayvan istismarına ek olarak en az uyuşturucu, kundaklama, toplum düzenini bozma gibi bir suça karışıklıkları sonucuna ulaşmışlardır.

Söz konusu ilişkinin kanıtları “aile” bağlamında da mevcuttur. Flynn (2000), evcil hayvan sahibi, şiddet mağduru kadınlara, evcil hayvan istismarını ve uğradıkları istismar/şiddet bağlamında evcil hayvanın konumunu tespit etme amacıyla anket uyguladığını belirtmektedir. Örneklemin %46’sının evcil hayvanlarının da kendi şiddet uygulayıcıları(partnerleri) tarafından şiddete maruz bırakıldığı sonucuna varılmıştır. Özellikle istismar edilen evcil hayvanların sahipleri için büyük bir duygusal destek ögesi oldukları vurgulanmıştır. Riggs, Taylor, Fraser, Donovan, ve Signal (2018) de 503 kişi üzerinde uyguladıkları çalışmada aile içi istismar ve hayvan istismarı arasındaki bağı benzer şekilde destekleyen verilere ulaşmıştır. Çalışmaya katılan, şiddete maruz kalmış bireylerin beşte birinin, kendilerine şiddet uygulayan partnerlerinin, hayvanlara karşı da şiddet uyguladığı sonucuna varmışlardır.

Şiddet davranışının gözlenmesinin dahi etkili olduğu da literatür tarafından desteklenmektedir ve Baldry’nin (2003) yaşları 9-17 arasında değişen 1.392 genç üzerinde, aile içi şiddete maruz kalmanın hayvan istismarına etkisini ölçmek amacıyla yaptığı çalışma ile ortaya konmuştur. Örneklemin yaklaşık %50’sinin aile içi şiddete maruz kaldığı ve hayvan istismarı için en güçlü tahmin değişkeninin, akranların ve ebeveynlerin hayvan istismarında bulunmalarına şahit olmak olduğu sonucuna varılmıştır.

Aile içi şiddete maruz kalmanın hayvan istismarcılığını tetiklediği de çalışmalarda kanıtlanmıştır. Currie (2006), aile içi şiddet geçmişi olan iki çocuklu 47 anne ve benzer bir geçmişi olmayan iki çocuklu 45 anneyi karşılaştırdığı çalışmasında, aile içi şiddete maruz kalan çocukların, şiddete maruz kalmayan çocuklara kıyasla, hayvan istismarına yatkınlıklarının daha fazla olduğu sonucuna varmıştır. Volant, Johnson, Gullone ve Coleman (2008) da mevcut literatürü destekleyici bir şekilde, aile içi şiddete maruz kalan çocukların annelerinin, şiddete maruz kalmayan çocukların annelerine oranla daha fazla “çocuklarının hayvanları istismar ettiğine” şahit oldukları ve bunu yetkililere bildirdiklerini belirtmektedir.

Tüm bu araştırma sonuçları, aile içi şiddet ve istismar ile hayvan istismarının etkileşimli bir süreç olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, sosyal çalışmacılar aile değerlendirmesinde sistem yaklaşımı bağlamında, geniş bir psiko-sosyal değerlendirme yaparken evcil hayvan sahipliğini ve hayvan istismarına dair verileri de değerlendirmelerine dahil etmelidir.

Sosyal çalışmacıların konut ziyaretlerinde yapacakları gözlemlere ek olarak, ebeveynlerle yapılan aile değerlendirme görüşmesinde yöneltilebilecekleri bazı sorular şu şekildedir (Hackett & Uprichard, 2007, s. 69)

- Şu an evinizde evcil hayvanınız var mı? Evet ise, ne tür ve kaç tane?
- Son 12 ayda evcil hayvanlarınız ve/veya başka hayvanlarınız oldu mu?
- Çocuğunuz ailenizdeki/çevrenizdeki herhangi bir kimsenin evcil hayvanlara zarar verdiğini veya öldürdüğünü gördü mü?
- Çocuğunuz ailenizden herhangi birinin evcil hayvanlarından birini incitmek veya öldürmekle tehdit ettiğini gördü mü?
- Çocuğunuz evcil hayvanını hiç incitti veya öldürdü mü? Nasıl gerçekleşti ve nasıl tepki verdiniz?
- Çocuğunuz evcil hayvanını incitmek veya öldürmekle tehdit etti mi?

Sosyal çalışmacılar aile içi şiddet ve istismarı belirlemeye yönelik olarak hayvan istismarını tespit etmede, aile görüşmesi ve gözlemin yanı sıra mümkün olması halinde, veteriner kliniklerinden ve bu bağlama dahil olan sağlık çalışanlarından yararlanmalıdır (Benetato, Reisman, & McCobb, 2011). Veteriner klinikleri ve hayvan barınaklarında çalışanlar, istismara uğrayan hayvan ile etkileşime girme oranı en yüksek çalışan grubu olmaları nedeni ile, istismara uğrayan herhangi bir hayvan tespit ettiklerinde bildirmeleri yönünde teşvik edilmelidirler. Sosyal çalışmacılar multidisipliner bir çalışma prensibine sahip olduklarında özellikle istismar vakalarında hayvanlara hizmet veren her kurumun veri depolama ve edinme bağlamında önemli rol üstlendiğini unutmamalıdır. Söz konusu iş birliği hem hayvan hem de insan istismarının önlenmesi adına yarar sağlayabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Sonuç ve Öneriler

Sistem yaklaşımı bağlamında aile değerlendirmesinin ana amacı, sorun çözümü ve olumlu değişim sağlamaya yönelik veri toplamak ve elde edilen verileri analiz ve sentez etmektir. Doğru ve yeterli veri toplamanın ön koşulu ise, pozitif ilişki kurmak ve bunun için de, gerçekçi ve işlevsel araçlar kullanmaktır. Ailelere/bireylere ait evcil hayvanın, pozitif ilişki kurmada “aracı” rolü üstlenebileceğine işaret eden çok sayıda araştırma sonucu bulunması nedeniyle, evcil hayvanların değerlendirme aracı olarak kullanılması göz ardı edilmemelidir. Öte yandan değerlendirme süreci bütünü, aile sistemini/ana sistemi, ana sisteme bağlı alt sistemleri tanımlamak ve ana sistemi olumlu veya olumsuz etkileyen diğer sistemlerin etkileşimlerini açıklığa kavuşturmak oluşturmaktadır (Teater, 2015).

Evcil hayvanlar, insanların konumlandığı her sistem içinde belirgin bir yer tutmaktadır ve insan hayatında da büyük bir öneme sahiptir. Bu duruma rağmen geleneksel antroposentrik (insan merkezli) sosyal çalışma yaklaşımı, insanların sosyal hayatlarında tüm canlılar ile ilişki içerisinde olduklarını göz ardı etme eğilimi içerisindedir (Walker, Aimers, & Perry, 2015). Aile değerlendirmesinde, antroposentrik bir bakış açısı yerine ekosentrik (çevre merkezli) bir bakış açısı benimsemek, sistem yaklaşımı bağlamında ailenin yalnızca dahil olduğu ve insanları barındıran sistemler ve alt sistemler ile değil, etkileşim halinde olduğu tüm canlılar ve fiziksel ve doğal sistemler ile değerlendirilmesine olanak sağlayacaktır. İnsanların etkileşimde oldukları evcil hayvanların da aile değerlendirmelerine dahil edilmesi ile antroposentrik yaklaşımın dışına çıkılması mümkündür. İnsan yalnızca insanlar ile değil, tüm organik ve inorganik çevre ile iç içedir. İnsan refahının yükseltilmesi adına tüm kaynakların kullanılması önem teşkil etmektedir ve evcil hayvanlar da insan refahını yükseltme adına pozitif bir kaynak olarak sosyal çalışma müdahalelerine dahil edilmelidir.

Sosyal çalışmacılar evcil hayvanları, aile üyesi ve hem toplumda hem ailede istismar ve şiddet göstergesi olarak kabul ederek yaptıkları müdahaleleri şekillendirmelilerdir. Bu bağlamda yapacakları

evcil hayvan gözlemlerini de değerlendirmelerine dahil etmelidirler (Walker, Aimers, & Perry, 2015, s. 34). Evcil hayvanların dahil oldukları ailenin yaşam örüntüsü üzerindeki etkisinin farkında olunmalıdır.

Sosyal çalışmacılar evcil hayvanları müdahalelerine dahil ederken, veteriner kliniklerinin, veteriner fakültesi hastanelerinin, sahipsiz hayvan barınaklarının, hayvanlar üzerine çalışan gönüllü kuruluşların da müdahale süreçlerinde, veri toplama, paylaşma ve işbirliği bağlamında önemli kaynaklar olduklarını göz ardı etmemelilerdir. Multidisipliner çalışma bu noktada önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Albert, A., & Bulcroft, K. (1988). Pets, Families, and the Life Course. *Journal of Marriage and Family*, 50(2), 543-552. doi:10.2307/352019
- Arluke, A., Levin, J., Luke, C., & Ascione, F. (1999). The Relationship of Animal Abuse to Violence and Other Forms of Antisocial Behavior. *Journal of Interpersonal Violence*, 14(9), 963-975.
- Baldry, A. C. (2003). Animal Abuse and Exposure to Interparental Violence in Italian Youth. *Journal of Interpersonal Violence*, 18(3), 258-281. doi:10.1177/0886260502250081
- Benetato, M. A., Reisman, R., & McCobb, E. (2011). The veterinarian's role in animal cruelty cases. *JAVMA*, 238(1), 31-34.
- Cain, A. O. (1983). A study of pets in the family system. A. Katcher, & A. Beck (Dü) içinde, *New perspectives on our lives with companion animals* (s. 72-81). Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- Currie, C. L. (2006). Animal cruelty by children exposed to domestic violence. *Child Abuse & Neglect*, 30(4), 425-435. doi:https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2005.10.014
- Dodurka, T. (2011). *Köpek Psikolojisi* (8. b.). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Dodurka, T. (2012). *Merdivenden korkan köpek*. İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Donohue, K. M. (2005). Pet loss: Implications for social work practice. *Social Work*, 50(2), 187-190.
- Dunn, K. L., Mehler, S. J., & Greenberg, H. S. (2005). Social work with a pet loss support group in a university veterinary hospital, MSW, ACSW. *Social work in health care*, 41(2), 59-70. doi:https://doi.org/10.1300/J010v41n02_04
- Faver, C. A., & Strand, E. B. (2003). Domestic violence and animal cruelty: Untangling the web of abuse. *Journal of Social Work Education*, 39(2), 237-253.
- Fine, A. H. (2010). Incorporating animal-assisted therapy into psychotherapy: Guidelines and suggestions for therapists. A. H. Fine (Dü.) içinde, *Handbook on Animal-Assisted Therapy* (Cilt 3, s. 169-191).
- Flynn, C. P. (2000). Pet Abuse and the Role of Companion Animals in the Lives of Battered Women. *Violence Against Women*, 6(2), 166-177. doi:https://doi.org/10.1177/10778010022181778
- Forder, A. (1976). Social Work and System Theory. *The British Journal of Social Work*, 6(1), 23-42. doi:https://doi.org/10.1093/oxfordjournals.bjsw.a056695
- Hackett, S., & Uprichard, E. (2007). *Animal abuse and child maltreatment: A review of the literature and findings from a UK study*. NSPCC.
- Hurley, M. P. (1982). Family assessment: Systems theory and the genogram. *Children's Health Care*, 10(3), 76-82. doi:10.1080/02739615.1982.10383055
- Kadushin, A., & Kadushin, G. (2016). *Sosyal hizmet görüşme teknikleri*. Ankara: Nika Yayınevi.

- Kahveci, G., & Bulut Serin, N. (2017). A Comparison of the Effectiveness of “Reading Together” and “Animal Assisted Reading Together” Interventions on Reading Fluency of a Student . *Turkish Studies - International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 12(33), 243-260. doi:http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.12790
- Kruger, K. A., & Serpell, J. A. (2006). Animal-Assisted Interventions in Mental Health: Definitions and Theoretical Foundations. A. H. Fine (Dü.) içinde, *Handbook on Animal-Assisted Therapy Theoretical Foundations and Guidelines for Practice* (2. b., s. 21-38). Elsevier.
- Parish-Plass, N. (2008). Animal-assisted therapy with children suffering from insecure attachment due to abuse and neglect: A method to lower the risk of intergenerational transmission of abuse? *Clinical child psychology and psychiatry*, 13(1), 7-30.
- Parish-Plass, N., & Oren, D. (2013). The Animal as a Relational Medium: An Object Relations Approach to the Triangle in Animal-Assisted Psychotherapy. N. Parish-Plass (Dü.) içinde, *Animal-Assisted Psychotherapy: Theory, Issues, and Practice* (s. 47-64). Purdue University Press.
- Phillips Cohen, S. (2002). Can pets function as family members? *Western Journal of Nursing Research*, 24(6), 621–638. doi:10.1177/019394502320555386
- Preston-Shoot, M., & Agass, D. (1990). *Making sense of social work: Psychodynamics, systems and practice*. Londra: Macmillian Education .
- Riggs, D. W., Taylor, N., Fraser, H., Donovan, C., & Signal, T. D. (2018). The Link Between Domestic Violence and Abuse and Animal Cruelty in the Intimate Relationships of People of Diverse Genders and/or Sexualities: A Binational Study. *Journal of Interpersonal Violence*. doi:10.1177/0886260518771681
- Sharkin, B. H., & Bahrick, A. S. (1990). Pet Loss: Implications for Counselors. *Journal of Counseling & Developmen*, 68(3), 306-308. doi:10.1002/j.1556-6676.1990.tb01378.x
- Teater, B. (2015). Sistem kuramı ve ekolojik yaklaşım. B. Teater içinde, *Sosyal hizmet kuram ve yöntemleri Uygulama için bir giriş* (S. Attepe Özden, Çev., s. 25-48). Ankara: Nika Yayınevi.
- Tedeschi, P., Fitchett, J., & Molidor, C. E. (2005). The Incorporation of Animal-Assisted Interventions in Social Work Education. *Journal of Family Social Work*, 9(4), 59-77.
- Volant, A. M., Johnson, J. A., Gullone, E., & Coleman, G. J. (2008). The Relationship Between Domestic Violence and Animal Abuse: An Australian Study. *Journal of Interpersonal Violence*, 23(9), 1277-1295. doi:https://doi.org/10.1177/0886260508314309
- Walker, P., Aimers, J., & Perry, C. (2015). Animals and social work: An emerging field of practice for Aotearoa New Zealand. *Aotearoa New Zealand Social Work*, 27(1-2), 24-35. doi:10.11157/anzswj-vol27iss1-2id14
- Walsh, F. (2009). Human-Animal Bonds II: The Role of Pets in Family Systems and Family Therapy. *Family Process*(48), 481-499.
- Wuu, M. B., Ho, K., & Fagan, J. M. (2013). *Canines as Co-Therapists*. 11 20, 2018 tarihinde <https://rucore.libraries.rutgers.edu:https://rucore.libraries.rutgers.edu/rutgers-lib/45196/PDF/1/play/> adresinden alındı